

RAZLIKE U STRUKTURI OBITELJI MALOLJETNIH POČINITELJA NASILNIČKIH KAZNENIH DJELA

ZDRAVKA POLDRUGAČ • IRENA CAJNER - MRAOVIĆ

primljeno: svibanj '98.
prihvaćeno: rujan '98.

Izvorni znanstveni članak
UDK: 376.5
316.356.2

Istraživanje je provedeno na metodom slučaja formiranom uzorku 624 malodobna počinitelja nasilničkih kaznenih djela kojima je u razdoblju između 1. siječnja 1984. i 31. svibnja 1994. godine u Republici Hrvatskoj izrečena neka kaznena sankcija ili je kazneni postupak obustavljen ali samo iz razloga svrsishodnosti.

Rezultati dobiveni diskriminativnom analizom pokazuju da su maloljetni počinitelji kaznenih djela razbojništva i razbojničke krađe onaj dio ispitanika koji se izdvaja po češćem razdvojenom životu i razvodu roditelja, odnosno da su to ispitanici koji dolaze iz strukturalno deficitarnih obitelji u kojima nedostaje jedan roditelj uz istodobno veći broj djece.

Ključne riječi: maloljetnici, nasilje, kriminalitet, obitelj.

UVOD

Većina kriminologa vidi obitelj kao bitnu determinantu delinkventnog ponašanja, posebice onog djece i mladeži. Obitelj je glavni agens procesa socijalizacije, određuje društveno-ekonomski status mlade osobe i njenu društvenu dinamiku, što je sve, prema tekovinama suvremene kriminologije, od utjecaja na nedelinkventni odnosno delinkventni razvoj mlade osobe.

Wilson i Herrnstein (1985), primjerice, čak tvrde da obitelj može umanjiti ili eskalirati svaku biološku odnosno urođenu predispoziciju.

Strukturalna cjelovitost obitelji smatra se pretpostavkom uspješnog odgojnog djelovanja obitelji s obzirom na različite uloge majke i oca, kao i osnovom za mogućnost potpunijeg obavljanja svih ostalih zadataka obitelji, a o kojima opet ovisi i kvaliteta njene odgojne funkcije.

Kriminolozi su se vrlo rano počeli zanimati za veličinu i sastav obitelji iz kojih dolaze maloljetni delinkventi, pri čemu su često dolazili do vrlo različitih podataka. Pregled rezultata osamnaest studija obitelji bez oca realiziranih u razdoblju između 1950. i 1970.

godine (Herzog, Sudia, 1973) pokazuje da je sedam (38,9%) tih analiza potvrdilo relativnu češću pojavu delinkventnog ponašanja osoba iz takvih obitelji, četiri (22,2%) su čak došle do sasvim suprotnog zaključka prema kojem je delinkvencija djece iz takvih obitelji rjeđa nego u ukupnoj populaciji, dok je sedam (38,9%) tih znanstvenih radova pokazalo da se u takvim obiteljima kriminalno ponašanje maloljetnika javlja jednakim intenzitetom kao i u ukupnoj populaciji.

Rezultati istraživanja provedenih u Republici Hrvatskoj tijekom posljednja dva desetljeća (Dobrenić, Poldrugač, Singer, 1975; Mikšaj-Todorović, 1987; Singer, Mikšaj-Todorović, Stanić, 1992; Singer, Mikšaj-Todorović, 1993) upućuju na zaključak kako je pretpostavka, prema kojoj maloljetni delinkventi u većini potječu iz nepotpunih obitelji, stereotip koji treba odbaciti jer ih otprilike dvije trećine potječe iz obitelji gdje nije bilo strukturalnih poremećaja.

Dr. sc. Zdravka Poldrugač docent je na Odsjeku za poremećaje u ponašanju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta.
Dr. sc. Irena Cajner - Mraović viši je asistent na Policijskoj akademiji Ministarstva unutarnjih poslova RH.

Pretpostavljamo da bi se uočene razlike u rezultatima studija koje su se bavile problemom utjecaja veličine i sastava obitelji na pojavu delinkventnog ponašanja kod mladih osoba mogle, barem jednim dijelom, objasniti različitošću uzoraka na kojima su provedena ta istraživanja. Kao argument za ovu tezu mogli bismo navesti rezultate istraživanja kriminalnog povrata kod mladih koji pokazuju kako maloljetni kriminalni povratnici relativno znatno češće nego maloljetni primarni delinkventi potječu iz strukturalno nepotpunih obitelji (Monahan, 1957; Grozdić, 1985; Mikšaj-Todorović, 1987; Cajner, 1994). U istom kontekstu možemo spomenuti i dosadašnja istraživanja razbojničkog kriminaliteta u Hrvatskoj (Dujmović, 1996; Cajner-Mraović, Fumić, 1997; Singer, 1981; Čortan, 1986) čiji rezultati pokazuju da počinjenju ove vrste kaznenih djela obično prethodi čitav niz poremećaja u ponašanju za koje opet znamo da su najčešće samo simptom ukupne obiteljske patologije. Naposljetku, i usporedbe maloljetnih počinitelja nasilničkih i nenasilničkih kaznenih djela u našoj zemlji (Cajner, 1995; Mejovšek, Cajner-Mraović, Buđanovac, 1997) također idu u prilog ovakvom stanovištu jer svojim zaključcima izdvajaju maloljetne počinitelje delikata nasilja kao onaj dio populacije delinkventnih maloljetnika za koji su poremećaji u strukturi obitelji gotovo tipični, što nikako nije slučaj s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela bez elemenata nasilja.

METODOLOŠKE OSNOVE ISTRAŽIVANJA

Cilj

S obzirom na uvodno izražene dileme glede uloge strukture obitelji u etiologiji kriminalnog ponašanja djece i maloljetnika, u ovome radu promatramo samo maloljetne počinitelje kaznenih djela s elementima nasilja. Osim toga, rukovodili smo se i činjenicom da su dosadašnja istraživanja maloljetničke delinkvencije u našoj zemlji bila često više usmjerena na prepoznavanje

etiologije te pojave u cjelini bez obzira na vrstu počinjenog kaznenog djela. Međutim, porast broja kaznenih djela s elementima nasilja koja čine maloljetnici u Republici Hrvatskoj posljednjih godina upućuje na potrebu zasebnog rasvjetljavanja etioloških obilježja samo tog fenomena. Stoga smo ovim istraživanjem nastojali utvrditi jesu li i do koje su mjere obilježja sastava i veličine obitelji povezana s pojedinim oblicima nasilničkog kriminalnog ponašanja maloljetnih osoba.

Hipoteza

Etiološka istraživanja kriminalnog nasilja do sada provedena u Republici Hrvatskoj (npr. Momirović, Bosanac, 1979) provedena su u razdobljima posve drukčijih društvenih i ekonomskih prilika, pa nam zato rezultati samo tih radova danas više ne mogu pružiti pouzdan oslonac u stvaranju planova tretmana i prevencije ove negativne društvene pojave. Osim toga, te analize provedene su na uzorcima punoljetnih delinkvenata te nam i iz tog razloga nisu relevantne kada se radi o maloljetnim počiniteljima istih kaznenih djela.

Ipak, imajući u vidu rezultate tih istraživanja, zatim rezultate uvodno navedenih istraživanja kriminalnog nasilja maloljetnika (Čortan, 1986; Cajner, 1994; Cajner, 1995; Cajner-Mraović, Fumić, 1997; Mejovšek, Cajner-Mraović, Buđanovac, 1997) kao i dosadašnje spoznaje o etiologiji delinkvencije mladih u cjelini, formulirali smo slijedeću hipotezu:

H1: Postoje statistički značajne razlike između maloljetnih počinitelja različitih vrsta kaznenih djela s elementima nasilja u obilježjima strukture njihovih primarnih obitelji.

METODE RADA Uzorak ispitanika

Istraživanje je provedeno na metodom slučaja formiranom uzorku 624 malodobna počinitelja nasilničkih kaznenih djela oba spola kojima je u razdoblju između 1. siječnja

1984. i 31. svibnja 1994. godine u Republici Hrvatskoj izrečena neka kaznena sankcija ili je kazneni postupak obustavljen ali samo iz razloga svrsishodnosti. Uzorak obuhvaća 309 malodobnih počinitelja kaznenog djela razbojništva ili razbojničke krađe (čl. 218, čl. 219. KZRH), 184 malodobna počinitelja kaznenog djela teške tjelesne ozljede (čl. 99, KZRH), kaznenog djela ubojstva (čl. 90 KZRH) i ubojstva na mah (čl. 92. KZRH) te 131 malodobnika koji su se nasilnički ponašali na javnome mjestu među koje smo ubrojili počinitelje kaznenog djela sudjelovanja u tučnjavi (čl. 103. KZRH) i kaznenog djela nasilničkog ponašanja (čl. 331. KZRH).

Uzorak varijabli

Struktura obitelji ispitanika u ovome je radu opisana slijedećim varijablama:

1. S kim maloljetnik živi (SKIMZI)
2. S kim je maloljetnik živio ranije (SKIMR1)
3. S koliko osoba maloljetnik živi u domaćinstvu (SKOSZI)
4. Bračnost maloljetnika (BRAMAL)
5. Da li su roditelji maloljetnika živi (RODMZI)
6. Vrijeme smrti majke (SMRTMA)
7. Vrijeme smrti oca (SMRTOC)
8. Da li roditelji maloljetnika žive zajedno (RODZZA)
9. Da li su roditelji maloljetnika razvedeni (RODRAZ)
10. Položaj djeteta u obitelji (POLDOB)
11. Koliko maloljetnik ima braće i sestara (MBRASE)

Kriterijskom varijablom (NASA1) definirana je vrsta počinjenog kaznenog djela s elementima nasilja.

Prikupljanje i obrada podataka

Procjenu ispitanika u odnosu na navedena obilježja obavili su, pomoću u tu svrhu

posebno konstruiranog upitnika, za to osposobljeni anketari. Kao izvor podataka korišteni su spisi kaznenih predmeta.

Podaci su obrađeni na multivarijantnoj razini metodom diskriminativne analize koja omogućava pronalaženje razlika između kriterijskom varijablom definiranih skupina ispitanika u latentnom prostoru.

REZULTATI RADA I RASPRAVA

Diskriminativnom analizom dobivena su dva diskriminativna faktora. Iz podataka iznesenih u Tablici 1. vidimo da je statistički značajan samo prvi faktor, što je ipak dovoljno da se potvrdi naša hipoteza. Dakle, generalno možemo konstatirati da postoje razlike u obilježjima strukture obitelji između maloljetnih počinitelja različitih kaznenih djela s elementima nasilja.

Diskriminativni koeficijenti prikazani u Tablici 2. pokazuju nam da su ovdje za razlikovanje promatrane tri skupine ispitanika najbitnije varijable kojima se definira žive li roditelji ispitanika zajedno (RODZZA), broj maloljetnikove braće i sestara (MBRASE), razvod roditelja (RODRAZ) te jesu li su roditelji maloljetnika živi (RODMZI).

Iz iste tablice proizlazi da su sa statistički značajnim diskriminativnim faktorom najbolje povezane varijable kojima se opisuje zajednički život roditelja (RODZZA), s kim maloljetnik živi u vrijeme počinjenja kaznenog djela po kojem je ušao u uzorak ovog istraživanja (SKIMZI), razvod roditelja (RODRAZ), broj maloljetnikove braće i sestara (MBRASE) i jesu li roditelji živi (RODMZI).

Moramo upozoriti na odstupanja vrijednosti diskriminativnih koeficijenata od vrijednosti korelacija s prvim diskriminativnim faktorom koja se uočavaju kod nekoliko varijabli iz ovog seta. Prvenstveno bi se to odnosilo na varijable kojima se

Tablica 1. Značajnost diskriminativnih faktora

FAKTOR	Lambda	lambda/rang	H	značajnost
1	.277	.025	12.741	1.000
2	.033	.003	2.630	0.9267

Tablica 2. Diskriminativni koeficijenti i korelacije varijabli s diskriminativnim faktorom

Šifra varijable	1. faktor		2. faktor	
	koeficijent	korelacija	koeficijent	korelacija
SKIMZI	.259	.610	.122	.070
SKIMRI	.041	.316	.149	.161
SKOSZI	.318	.344	-.235	.037
BRAMAL	.244	.377	.092	.032
RODMZI	.261	.439	-.573	-.689
SMRTMA	.125	.270	-.275	-.514
SMRTOC	.271	.391	-.368	-.475
RODZZA	.447	.747	.101	.073
RODRAZ	.389	.535	.281	.423
POLDOB	.085	.150	.478	.371
MBRASE	.509	.467	.205	.201

definira s kim maloljetnik živi (RODMZI) te žive li roditelji maloljetnika zajedno (RODZZA). Naime, kako vidimo iz podataka iznesenih u Tablici 2. diskriminativni koeficijenti uz te varijable su osrednji ili čak slabo izraženi, što je u izvjesnom neskladu s dobro izraženim korelacijama koje te varijable ostvaruju s diskriminativnim faktorom. Pretpostavljamo da su te varijable, iako manje važne za diskriminaciju kriterijskom varijablom zadanih skupina ispitanika, pre naglašene u diskriminativnom faktoru zbog njihove međusobne snažne povezanosti. Naime, sasvim je logično da o činjenici jesu li roditelji maloljetnika živi i žive li zajedno ovisi i činjenica s kim živi maloljetnik u vrijeme počinjenja kaznenog djela.

Iz položaja centroida promatranih skupina ispitanika prikazanih u Tablici 3. možemo uočiti vrlo dobru diskriminaciju između ispitanika koji su počinili kazneno djelo razbojništva ili razbojničke krađe i ostalih ispitanika, a osobito onih koji su počinili kazneno djelo nasilničkog ponašanja.

Važnost podataka o tome s kim maloljetnik živi u vrijeme izvršenja kaznenog djela smatramo da ni ne treba posebno obja-

šnjavati. Poznato je, naime da dijete za pravilan psihosocijalni razvoj nužno treba oba roditelja koja žive u skladnim i emocionalno toplim odnosima. Jednako tako, sasvim je jasno da djeca razdvojenih i razvedenih roditelja bivaju lišena blagotvornog utjecaja takve tople obiteljske atmosfere. Međutim, upozoravamo da se čimbenik delinkventnog ponašanja visokog stupnja društvene opasnosti kod maloljetnika ne smije jednostavno nalaziti u samoj činjenici razvoda roditelja, već u prirodi međuljudskih odnosa koji su vladali do trenutka razvoda. Do takvih zaključka došli su brojni istraživači ove problematike (Rutter i Giller, 1983; Banks, 1972; Brajša, 1973; Danilović, 1986; Farrington, West, 1981; Singer, Mikšaj-Todorović, 1995).

Dijete koje je bilo svjedokom roditeljskih tenzija i razmirica, kakve obično prethode razvodu, osjeća se nesigurnim u svojoj obitelji, što ga i u drugim socijalnim sredinama i situacijama čini nepovjerljivim, zaplašenim i agresivnim. Takvo dijete obično od ljudi očekuje antipatiju, potcjenjivanje i nekorektan odnos, pa se stoga već unaprijed ponaša na odbojan i desktruktivan način. Osim toga, ne

Tablica 3. Centroidi skupina

Skupina	1. faktor	2. faktor
nasilničko ponašanje	-.436	.079
razbojništva	.266	.058
lišenje života	-.126	.152

smijemo zaboraviti ni negativne posljedice koje ostaju nakon što se roditelji razdvoje. Kao prvo, neprisutnost jednog roditelja u svakodnevnom životu djeteta može dovesti do nedostatka izvora identifikacije što se odražava na formiranje mlade ličnosti. Vrlo je vjerojatno da u takvim okolnostima dijete ne može izgraditi čvrsto, dovoljno otporno i samostalno "ja". Štoviše, ono često ostaje vrlo povodljivo, sugestibilno i kolebljivo u svojim stavovima prema okolini, pa kada odraste teško disciplinira svoje nagonске prohtjeve, teško odgađa njihovo zadovoljenje, te se stoga često ponaša impulzivno, bez dovoljno kontrole, što upravo i jest bitno obilježje delinkventata, pogotovo onih agresivnih i brutalnih. Emocionalni život takvih osoba ostaje obično siromašan, socijalna svijest nerazvijena, etika slabo razvijena, a sposobnost prilagođavanja, te suradnja u zajednici, minimalna. Dosadašnja razina kriminoloških saznanja o delinkvenciji i delinkventima dopušta nam da između ovih obilježja ličnosti i počinitelja razbojničkih delikata pogotovo onih višestrukih, stavimo znak jednakosti. Slično tome, Finer (1974) i Ferri (1976), oslonom na rezultate svojih studija, tvrde da su djeca razdvojenih roditelja obično manje sklona prilagođavanju što je također često obilježje osoba sklonih nasilju i jedan od puteva u delinkvenciju.

Nadalje, ne smijemo izgubiti iz vida ni socijalni ni ekonomske probleme koji često potresaju obitelj sa samo jednim roditeljem. Roditelj koji ostaje sa djetetom, a najčešće je to majka, i sam se teško snalazi u novonastalim okolnostima. Zbog težeg materijalnog položaja te vlastite životne drame koju proživljava lako zakazuje kao odgajatelj ne znajući se sam pravilno postaviti prema situaciji i prema djetetu koje se mijenja pod stranim okolnostima.

Vrlo se vjerojatnim čini i to da jedan roditelj sam može posvetiti djetetu manje pažnje nego li je to slučaj u većini obitelji s oba roditelja. Zatim, realno je očekivati da djeca koja žive samo s jednim roditeljem dobivaju manje poticaja i nagrada za manifestirane poželjne oblike ponašanja.

Ovdje još treba napomenuti da maloljetni počinitelji razbojničkih kaznenih djela iz našeg uzorka, koji su očito bili izloženiji navedenim negativnim utjecajima razvoda braka roditelja, imaju i veći broj braće i sestara što, u skladu s prethodno navedenim, dodatno otežava njihovu situaciju. Naime, razumljivo je da s porastom broja djece raste i broj međuljudskih odnosa u koje je svako od te djece uključeno ili koje promatra. Time, naravno, raste i mogućnost nastajanja konflikata i tenzija. S druge strane, često i u strukturalno cjelovitim obiteljima s više djece slabi odgojna kontrola i nadzor nad djecom jer roditelji nemaju dovoljno vremena i mogućnosti da im posvete adekvatnu i dostatnu pažnju.

Rezultati upućuju na zaključak kako su upravo maloljetni počinitelji kaznenih djela razbojništva ili razbojničkih krađa onaj dio populacije maloljetnih nasilnika koji odrasta u nepovoljnijim obiteljskim prilikama. Takve obiteljske prilike očito predstavljaju značajniji etiološki čimbenik pri ispoljavanju kaznenih djela razbojništva, dok su za neka druga kaznena djela s obilježjima nasilja, a napose ona koja se odnose na lišenje života odgovorniji neki drugi etiološki čimbenici, a ponekad su i situacionog karaktera.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Pojava društveno neprihvatljivog ponašanja mladih, pogotovo onog s elementima nasilja koje je sve češće prisutno u našoj svakodnevici, predmet je ozbiljne pažnje svakog društva, njegovih organizacija i ustanova. U proučavanju i rješavanju tog ozbiljnog problema sudjeluju stručnjaci raznih profila i orijentacija. Istraživanja etiologije i fenomenologije delinkventnog ponašanja maloljetnih osoba i njihove međusobne povezanosti zanimljiva su svim službama koje se na neki način bave kriminalitetom. O rezultatima tih istraživanja ovisi njihova organizacijska i kadrovska struktura te, zapravo, čitava koncepcija djelovanja. Krajnji je cilj proučavanja kriminaliteta mladih izrađivanje sistematsko preventivnog programa,

ali i proučavanje efikasnosti mehanizama koji djeluju na području tretmana kriminalnog ponašanja mladih.

U prilog tim nastojanjima učinjeno je i ovo istraživanje strukture obitelji maloljetnih počinitelja različitih delikata nasilja. Rezultati diskriminativne analize potvrđuju postavljenu hipotezu pa možemo konstatirati da postoje statistički značajne razlike u obilježjima sastava i veličine obitelji između maloljetnih osoba koje su počinile nasilnička kaznena djela različite težine. Pokazalo se da u tom smislu posebnu pozornost zahtijevaju maloljetni počinitelji razbojničkih delikata koji češće od ostalih maloljetnih počinitelja kaznenih djela s elementima nasilja dolaze iz obitelji s više djece ali sa samo jednim roditeljem.

Želimo li što jasnije objasniti prirodu i ovdje uočene veze između razvoda roditelja i počinjenja razbojničkog delikta od strane djeteta, moramo imati u vidu da su emocionalni odnosi među odraslim članovima obitelji, a pogotovo među roditeljima, polazna točka dječjih shvaćanja o odnosu među ljudima uopće. Skladan odnos među roditeljima, njihovo međusobno poštovanje, suradnja i ravnopravnost u zajedničkom životu predstavljaju značajan podsticaj mladom čovjeku da s optimizmom gleda na mogućnost izgradnje zdravog društva. Osim toga, sasvim je jasno da smjer i intenzitet utjecaja razvoda roditelja na psihosocijalni razvoj djeteta valja promatrati u kontekstu čitavog niza varijabli kojima se opisuje društveni status i materijalno stanje obitelji, te obilježja ličnosti i ponašanja, kako razvedenih roditelja, odnosno njihovih supstituta, tako i samog djeteta, što premašuje okvire ovoga rada.

Navedene konstatacije mogle bi, međutim, vrijediti za sve ispitanike iz ovdje promatranog uzorka, a zapravo, šire gledano, i za sve delinkventne maloljetnike bez obzira na vrstu počinjenog kaznenog djela. Postavlja se, stoga, pitanje zašto baš maloljetni počinitelji razbojničkih delikata češće dolaze iz strukturalno deficijentnih obitelji nego li je to slučaj kod maloljetnih

počinitelja ostalih kaznenih djela s elementima nasilja. Čini se da u potrazi za prikladnim odgovorom moramo poći od temeljnih obilježja razbojničkog kriminaliteta, odnosno njegovih počinitelja.

Kazneno djelo razbojništva oduvijek zauzima posebno mjesto i među imovinskim i među nasilničkim kriminalitetom. Ono se ponekad opisuje kao "krađa plus" jer uz oduzimanje tuđe stvari radi ostvarivanja vlastite protupravne imovinske koristi uključuje i primjenu, odnosno ozbiljnu prijetnju, nasiljem (Sykes, 1978), što je često indikator ne samo većeg stupnja kriminalne volje nego i kriminalnog iskustva. U očima policije, stoga, punoljetne osobe koje počinje razbojništvo obično izgledaju kao teški i osobito opasni delinkventi, dok se maloljetne počinitelje promatra kao osobe potpuno otuđene od društva i na pragu duge i dinamične kriminalne karijere. Šira javnost sklona je dijeliti ovakav stav pa se razbojništvo, kao jedan od takozvanih "uličnih zločina", smatra najvećim izvorom nasilja te kao takvo izaziva najviše straha među stanovništvom (Barlow, 1984).

S druge, pak, strane, ulično razbojništvo je vrlo jednostavan delikt čija realizacija zahtijeva minimum kriminalnog znanja i vještine. Dovoljna je samo žrtva, sama i nezaštićena, koja uza se ima gotovinu ili druge vrijedne predmete. U usporedbi s ostalim alternativama, što racionalisti tvrde da uvijek činimo, odnosno da uvijek iz određenog razloga biramo neko ponašanje, razbojništvo kao jednostavna, lako izvediva, minimalno riskantna te brzo i višestruko isplativa opcija može djelovati privlačno za mlade ljude čija je kriminalna motivacija utemeljena u društvenoj nepravdi i nerednim životnim okolnostima.

Napokon, prisjetimo se činjenice da je čak i za profesionalnog počinitelja razbojništva moguće da čini i ostale imovinske delikte, pogotovo u ranijim stadijima kriminalne karijere, dok se za slučajne počinitelje ovog kaznenog djela, a u tu kategoriju najvećim dijelom spadaju upravo maloljetnici, sa sigurnošću može konstatirati da se većinom

upuštaju u različite oblike imovinskog kriminala prije nego li počine razbojništvo. Želimo zapravo reći da su maloljetni počinitelji razbojništva vrlo često kriminalni povratnici, a za njih su, kako je to navedeno i u uvodnom dijelu ovoga rada, karakteristični poremećaji u strukturi obitelji. Promatrano u tom kontekstu, ovdje dobiveni rezultati ne predstavljaju iznenađenje.

Za razliku od razbojništva, uz koje se očito veže dugotrajniji i intenzivniji kriminalni razvoj kao posljedica niza negativnih čimbenika na strani subjektivnih i objektivnih životnih prilika maloljetnog počinitelja, ostale delikte nasilja počinjene od

strane maloljetnih osoba obično se više promatra kao slučajne ispade u ponašanju iza kojih ne postoji ozbiljnija kriminogeneza i koji, stoga, daju malo povoda za negativnu kriminalnu prognozu. Radi se, zapravo, o kriminalnim ponašanjima više ili manje situacijskog karaktera kod kojih odlučujuću ulogu imaju neka obilježja adolescencije kao razvojnog razdoblja, a ne čimbenici koji predstavljaju životnu konstantu. Logično je, stoga, da i među našim ispitanicima koji su počinili neko drugo nasilničko kazneno djelo nalazimo znatno manje onih s deficitarnom strukturom obitelji, nego li među ispitanicima koji su počinili razbojnički delikt.

LITERATURA

- Anderston, R.E. (1968): Where s dad? Paternal deprivation and delinquency. Archives of General Psyschiatry 18: 641-649.
- Barlow, D.H. (1984): Introduction of Criminology. Little, Brown and Company.
- Biller, H.B. (1968): A note on father absence and masculine development in lower-class Negro and white boys. Child Development 39: 1003-1006.
- Brajša, P. (1973): Obiteljska situacija adolescenata asocijalnog ponašanja, Varaždin.
- Burt, C. (1992): The young delinquent. London
- Cajner, I. (1994): Obiteljske prilike maloljetnih počinitelja razbojništva i razbojničke krađe. Magistarski rad, Fakultet za defektologiju, Zagreb.
- Cajner, I. (1995): Poremećaji u ponašanju i obiteljske prilike maloljetnih počinitelja nasilničkih i nenasilničkih kaznenih djela. Disertacija. Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu.
- Cajner-Mraović, I., Fumić, R. (1997): Struktura obitelji maloljetnih počinitelja razbojničkih delikata u RH. Policija i sigurnost, 5-6. 470-481.
- Chilton, R.J., Markle, G.E. (1972): Family Distruption, Delinquent Conduct and the Effect of Subclassification. American Sociological Review, 37.
- Daničević, M. (1986): Porodica i maloljetnička delinkvencija. Izdavački centar Rijeka. Rijeka.
- Čortan, N. (1986): Razbojništva. Priručnik za stručno obrazovanje radnika unutrašnjih poslova, 1, Zagreb.
- Dobrenić, T., Poldrugac, Z., Singer, M. (1975): Porodične prilike maloljetnih delinkvenata. Defektologija, br. 1., Zagreb. Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu (3-30).
- Dujmović, Z. (1996): Neka kriminološka obilježja počinitelja kaznenih djela razbojništva i razbojničkih krađa u relacijama s načinom izvršenja. Doktorska disertacija. Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
- Farrington, D.P., West, D.J. (1981): The Cambridge study in delinquent development. U: Mednick, S.A., Baert, A.E.: Prospective Longitudinal Research: An Empirical Basis for the Primary prevention of Psychosocial Disorders, Oxford University Press. Oxford.
- Ferri, E. (1976): Growing Up in a One - Parent Family. Slough: N. F. E. R.
- Finer, M. (1974): One - Parent Families. Report of the Committee. Department of Health and social security. London.
- Glueck, , Glueck, R.T. (1950): Unravelling Juvenile Delinquency. Commonwealth Fund, New York.
- Glueck, Sh. E. (1962): Family Unvironment and Delinquency. London.
- Grozdić, M. (1985): Oblici poremećaja u ponašanju i obiteljske prilike maloljetnih kriminalnih povratnika na području Hrvatske. Magistarski rad. Medicinski fakultet, Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
- Herzog, E., Sudia, C.E. (1973) Children in Fatherless families. U: B.M. Cakdwell i H.H. Riccuti: Review of Child Development Research. University of Chicago Press, Chicago.
- Javno tužilaštvo Hrvatske i Fakultet za defektologiju - katedra za poremećaje u ponašanju djece i omladine (1975): Porodične prilike maloljetnih delinkvenata. Zagreb.
- Koller, K.M. (1971): Parental Deprivation, Family Background and Female Delinquency. British Journal of Psychiatry, 118.
- Matić, O. (1976): Ispitivanje ličnosti maloljetnih delinkvenata. Institut za kriminološka i sociološka istraživanja.
- Mejovšek, M., Cajner-Mraović, I., Budanovac, A. (1997): Obilježja ponašanja i obitelji maloljetnih počinitelja nasilnih i nenasilnih delikata. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja, 1, 23-35.
- Mikšaj-Todorović, Lj. (1987): Obiteljske i socio-demografske karakteristike maloljetnih delinkvenata u Hrvatskoj i povezanost s nekim oblicima poremećaja u ponašanju. Disertacija. Fakultet za defektologiju, Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.

- Momirović, K., Bosanac, G. (1979): Sociološka obilježja nasilnika. U: Krivičnopravni i kriminološki aspekti delikata nasilja. Udruženje za krivično pravo i kriminologiju Hrvatske i Sveučilišni računski centar, Zagreb.
- Monahan, T.P. (1957): Family status and delinquent Child: A reappraisal and some new findings. Social forces 35.
- Robins, L.M., Hill, S.Y. (1966): Assessing the contributions of family structure, class and peer groups to juvenile delinquency. Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science, 57.
- Rutter, M., Giller, H. (1983): Juvenile Delinquency. Trends and Perspectives. Penguin Books, Middlesex.
- Schmidt, Kolner, E. (1960): Hospitalismussch(den in Kindreinrichtungen des Vorschulalters. Das miliengesch(digte Kind (Hrsg. Schwarz.), str. 24-39.
- Shaw, C.R., McKay, H.D. (1939): Delinquency Areas. Chicago.
- Singer, M. (1981): Razbojništva i razbojničke krađe. Priručnik za stručno obrazovanje radnika unutrašnjih poslova, 1, Zagreb.
- Singer, M., Mikšaj-Todorović, Lj. (1993): Delinkvencija mladih. Globus, Zagreb.
- Singer, M., Mikšaj-Todorović, Lj., Stanić, N. (1992): Analiza nekih obilježja kriminaliteta maloljetnika u RH s posebnim naglaskom na vrste krivičnih djela i mjesto njihova izvršenja. Policija i sigurnost, 3.
- Sterne, R.S. (1964): Delinquent Conduct and Broken Homes. New Haven, Conn.: Colege and University Press Services. 1964.
- Sykes, G. (1978): Criminology. New York.
- Tennyson, R.A. (1967): Family structure and delinquent behavior. U: M.W. Klein: Juvenile Gangs in Context. Prentice - Hall, Enqlewood Clifss.
- Wadsworth, M. (1979): Roots of Delinquency: infancy, adolescence and crime. Oxford: Martin Robertson.
- Wilson, J.Q.(Herrnstein, R.J. (1985): Crime and human nature, New York: A Touchstone book.
- Žužul, M. (1989): Agresivno ponašanje. Psiholojska analiza. Zagreb.

DIFFERENCES IN THE STRUCTURE OF FAMILIES OF JUVENILE DELINQUENTS HAVING COMMITTED ACTS OF VIOLENCE

ABSTRACT

The investigation was conducted on a random sample of 624 juvenile delinquents having committed an act of violence, who were, in the Republic of Croatia in the period between 1 January 1984 and 31 May 1994, imposed a penal sanction or against whom the penal procedure was suspended only for the reason of appropriateness. Results obtained by discriminative analyzis show that juvenile delinquents who have committed the crime of assault and robbery represent those respondents whose parents tend to live separately or are divorced, i.e. that they are the respondents who come from structurally deficient families in which one parent is missing and in which at the same time there is a greater number of children.